

NORDEN NU

3 – juni – 2018

**Ny bog om Norge
fra Suzanne
Brøgger. Vi bringer
et uddrag.**

**Hans mor var stærk
tilhænger af Norden.
Faderen af EF.
Udenrigsministeren
satser på begge dele.**

Kæmpeløft til nordisk tv-dramasamarbejde

Af Mogens Jensen, landsformand

Som landsformand var det lidt af en øjenåbner for mig at medvirke i et konferencepanel i DRs Studie 4 i april. Anledningen var, at generaldirektørerne for de fem nordiske public service-stationer præsenterede et nyt nordisk dramasamarbejde. Dette samarbejde er i sig selv en formidabel og prisværdig opgradering af nordisk tv-samarbejde. Læs side 19.

Tak for det til DR, STV, NRK, YLE og RUV. Vi har noget at glæde os til. Smagsprøverne på blandt andre norske 'Lykkeland' lover godt! Det der overraskede mig måske endnu mere under konferencen var interessen for det nordiske 'rum'. Nuvel, 'det nordiske' er bredt og kan være svært at definere, men interessen er der – og den vokser. Og jeg ved også godt, at de nordiske befolkninger har svært ved at sætte ord på, hvad der er særligt nordisk. Men de kan lide det!

Den samme fornemmelse fik jeg i Studie 4, som var tæt besat med folk fra kulturliv, producenter, politikere og organisationsfolk. DRs dramachef sagde for eksempel, at det er sundt at beskæftige sig med sine naboer. Hvad er deres indre liv? Hvad laver de? En CBS-professor hævdede, at der ikke findes én nordisk identitet, men fem, som spejler sig i hinanden.

Det boblede denne eftermiddag med beskrivelser og fortolkninger af, hvad der kendetegner os i Norden. Og jeg oplevede, at de store nordiske tv-dramaer er med til at danne en fælles, offentlig nordisk referenceramme.

I denne brise af nordisk ånd står Foreningen Norden stærkt. Brisen er ikke båret af nogen bestemt ideologi, men af visheden om at samarbejde betaler sig. Det ligger naturligt til os. Vi kan lide det! Og

det er nok i virkeligheden grunden til at jeg fornemmede en klar og stigende nordisk interesse i Studie 4. Norden er simpelthen interessant, relevant, vedkommende og nyttig. Dramasamarbejdet er et kæmpeløft og symptom på denne interesse.

Det vil vi i Foreningen Norden vide at lukre på.

Udgiver:

Foreningen NORDEN,
Vandkunsten 12,
1467 København K

Landsformand, Mogens Jensen, MF

Generalsekretær, Peter Jon Larsen

Protektor, Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

Telefon: 35 42 63 25
landskontoret@foreningen-Norden.dk
www.foreningen-norden.dk

Redaktion:

Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-Norden.dk

Kenn Clarke, grafisk tilrettelægger
kennclarke@gmail.com
www.kennclarke.wix.com/clarke

Annoncesalg:
Vendemus, www.vendemus.dk
Jan Byskou,
jan@vendemus.dk,
72 22 70 80 / 22 76 70 81

NORDEN NU udkommer i januar, april, juni og oktober.

ISSN: 0901-4950.
Tryk: Rosendahls.

Næste nummer udkommer
8. oktober 2018.

Forsidefoto: Isak Hoffmeyer

Tillid er hemmeligheden bag det gode samarbejde

Det er en kendt sag, at høj tillid gennemsyrrer de nordiske samfund, men nu er det også videnskabeligt undersøgt, at danskernes tillid til hinanden er verdens højeste – og at stigningen har været meget markant i de seneste 30 år, hvor vi har overhalet både svenskerne og nordmændene. Den høje tillid sikrer velfungerende og økonomisk effektive samfund, siger tillidsforsker.

Den udbredte tillid, vi har til hinanden i Norden, er en væsentlig grund til, at vi er så gode til at samarbejde.

Det ved professor (mso) Peter Thisted Dinesen fra Institut for Statskundskab ved Københavns Universitet mere om end de fleste. Senest

talte han om 'social tillid' på en stor nordisk konference, som præsenterede bogen 'Handbook of Scandinavian Politics' hos Nordisk Råd.

Social tillid kan ses som den sociale 'lim', der binder os sammen, siger Dinesen, da vi møder ham nogle

måneder senere for at forstå betydningen af tillid mellem mennesker – med særlig vægt på tillid i Norden.

Tillid mellem mennesker

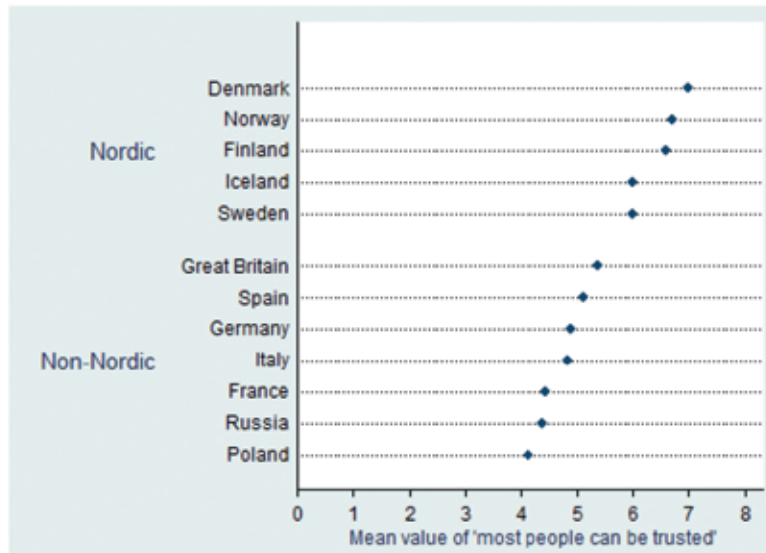
Dinesen understreger, at den tillid, han forsker i, drejer sig om tillid mellem mennesker, som ikke ken-

- Er tilliden selve grunden til den nordiske samfundsmodel? Eller har den nordiske model affødt tilliden? Det kan der ikke gives et definitivt svar på, men en del taler for det sidste, siger tillidsforsker, professor Peter Thisted Dinesen. Foto: KU.

Den høje danske tillid (ii)

Tillid til i en række europæiske lande i 2012 (skala fra 0 og 10)

Kilde: Andersen & Dinesen (2017), "Social capital in the Scandinavian Countries" i Nedergaard & Wivel (red.). *Routledge Handbook on Scandinavian Politics*.

Danskerne er i top, når det gælder tilliden til andre mennesker.

der hinanden – og altså ikke tillid til venner og familie, som man kender indgående, eller tillid til politikere, politiet eller andre samfundsinstitutioner.

- Tilliden til andre mennesker er vigtig, fordi den gør os samarbejdsvillige i sociale situationer. Vi vil som udgangspunkt gerne samarbejde, men kun hvis andre også gør det. Hvis vi er de eneste, der samarbejder, bliver vi det, man på engelsk kalder 'suckers'. Hvis vi generelt stoler på andre, forventer vi, at de også samarbejder, og vi gør derfor selv det samme. Det gælder også med hensyn til at udvise samfundsind—dvs. 'samarbejde med sam-

fundet'. Vi er mere tilbøjelige til at genbruge, deltage i demokratiet og betale vores skat, hvis vi forventer, at andre også gør det.

- Samfundet fungerer derfor bedre og mere økonomisk effektivt, når tilliden mellem mennesker er høj.

Tillid fra erfaring eller socialisering?

Hvor kommer tilliden fra og hvorfor er den så høj i de nordiske samfund?

- Groft sagt kan man opdele tillidens rødder i to forklaringer. Den ene ser tilliden, som et dybtliggende kulturtræk, som indprentes os fra en

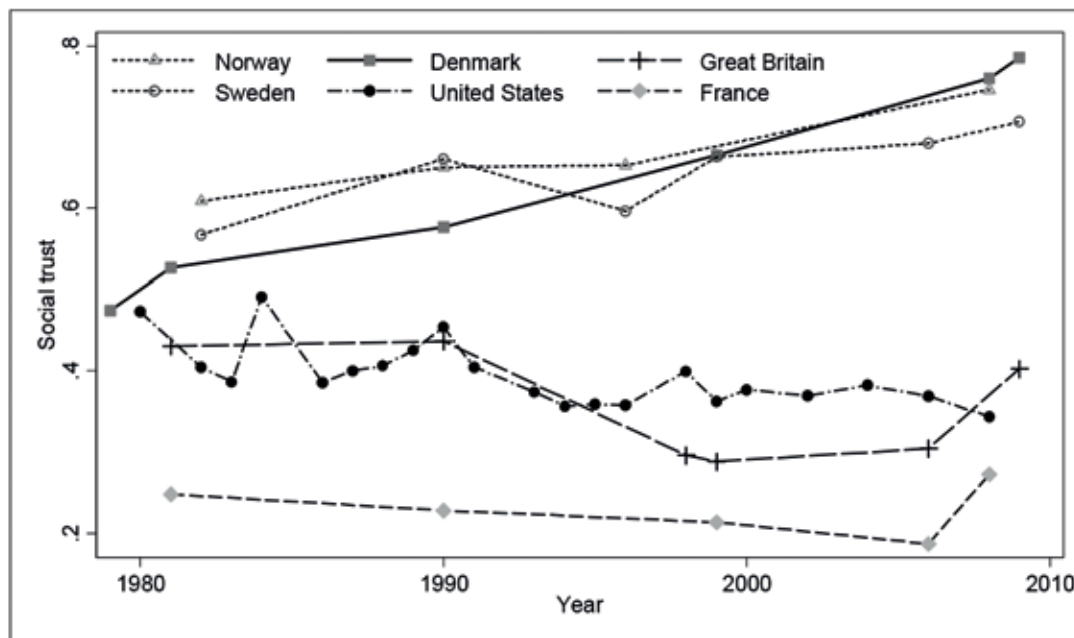
tidlig alder gennem socialisering – især gennem vores forældre.

- Det andet perspektiv ser tilliden som primært værende et resultat af vores erfaringer med andre mennesker i forskellige situationer. Hvis vi generelt erfarer, at folk bedrager os, giver det ikke mening at stole på andre mennesker mere generelt. Omvendt vil erfaringer med andre mennesker som ordentlige og fair give grundlag for at stole på andre.

- Min forskning peger på, at erfaringer er den mest afgørende kilde til tilliden. Det har jeg bl.a. vist ved at se på tilliden blandt mennesker, som er migreret fra lav- til højttil-

Har danskerne altid været meget tillidsfulde (i)?

Andel der stoler på andre i udvalgte lande over tid

Kilde: Sønderskov & Dinesen (2014). "Danish Exceptionalism: Explaining the Unique Increase in Social Trust over the Past 30 Years." *European Sociological Review*, Vol. 30(6), s. 782-795.

Danskerne er blevet mere tillidsfulde over de sidste fire årtier

lidssamfund. Her er tendensen, at indvandrere i væsentlig omfang overtager det højere tillidsniveau i deres nye land. Det indikerer, at de gør sig erfaringer i dette land, som øger deres tillid til andre mennesker.

Hvor kommer tilliden fra i Norden?

- Det interessante spørgsmål er på mange måder, om tilliden er selve grunden til den nordiske samfundsmodel, eller omvendt, om den nordiske model har affødt tilliden. Det kan der ikke gives et definitivt svar på, men en del taler for det sidste. I særdeleshed i Danmark, hvor tilliden er steget meget markant over de sidste små 40 år. I 1979 stode

lidt under halvdelen af danskerne på andre mennesker, mens den seneste måling fra 2015 viser, at denne andel er steget til over 80%. Det betyder, at tilliden i Danmark er steget efter at mange af de elementer, vi normalt forbinder med den nordiske samfundsmodel, er implementeret.

Hvorfor er tilliden steget i Danmark?

- Vores forskning peger på, at dette delvist skyldes et stigende uddannelsesniveau og delvist en øget tillid til centrale samfundsinstitutioner, som regulerer vores interaktioner med andre og på den måde skaber rammerne for tilliden.

Nordiske tillids-forskydninger

For 30 år siden lå Sverige højere end Danmark, men nu er det omvendt. Danmark, Norge og Finland ligger i top, som de mest tillidsfulde lande, mens der er et spring ned til Island og Sverige.

Kan du give et bud på, hvorfor Danmark har distanceret sig fra Sverige?

Der findes ikke megen forskning på dette og man skal passe på med at overdrive forskellene. En mulig forklaring i forlængelse af noget af min egen forskning kan være den større indvandring til Sverige og de konflikter, der følger heraf. eø

Danmark profiterer af fællesskaberne EU og Norden

Udenrigsminister Anders Samuelsen (LA) ønsker en stærkere dansk prioritering af det nordiske samarbejde, men han priser også det nære samarbejde, han allerede har med sine nordiske kolleger, som bakker hinanden op – ikke mindst når der kæmpes om vigtige pladser på den globale scene. Her gør han status over Danmarks situation og egen indsats efter halvandet år på posten.

Selvom han kun var fem-seks år, husker Anders Samuelsen godt forældrenes debatter om Norden og EU. Moderen var stærkt nordisk orienteret, medlem af Foreningen Norden og stemte nej til EF. Faderen, radikalt folketingsmedlem, var glødende EF-tilhænger.

- Dengang, i begyndelsen af 70'erne, var det nordiske fællesmarked, NORDEK, faldet på gulvet, primært fordi finnerne sprang fra, vel nok fordi de frygtede den sovjetiske reaktion. Samtidig var vi på vej ind i EF (senere EU, red.) efter afstemningen i '72. Men selvom det var min fars ideer,

som havde mest vind i sejlene i disse år, oplevede ingen af mine forældre det som enten eller – men som både og. Både EU og et nordisk fællesskab, som de dog tillagde forskellig vægt, fortæller den nu 50-årige udenrigsminister og partileder for Liberal Alliance, Anders Samuelsen.

Arktisk Råd er en af de stille, oversete succeser i nordisk regi. Medlemmer af rådet er også USA, Canada og Rusland. Her er glimt fra 20 års jubilæet i 2006. Foto: norden.org.

Anders Samuelson, som her læser Uffe Ellemann-Jensens kritik af Danmarks prioritering af de baltiske lande i NORDEN NU, er slet ikke enig i kritikken: - Tværtimod! Foto: Esben Ørberg

Danmark som nordisk brobygger

- Jeg synes, at det har vist sig at holde stik, at Danmark profiterer af begge fællesskaber, især fordi vi – i kraft af vores medlemskab af både EU og NATO – kan spille en formidlende og koordinerende rolle som nordisk brobygger. Vi er jo det eneste nordiske land, som er med begge steder.

Har vi egentlig noget at skulle have sagt på den store scene?

- Når vi sidder rundt om et bord, er det oftest argumenterne, der tæller – og mange lande ser op til de nordiske lande. Så, ja! Men det er klart, at vi må skabe alliancer for at få gennemslagskraft – og her har vi ofte sammenfaldende nordiske interesser at kæmpe for.

Du ser det som en fordel, at vi er i EU og samarbejder nordisk. Kan vi gøre begge dele helhjertet?

- Klart ja. Jeg har netop været til nordisk udenrigsministermøde i Stockholm samtidig med, at statsministrene

mødtes med den indiske premierminister Narendra Modi. Vi har et fantastisk godt personligt sammenhold udenrigsministrene imellem og vi benytter det ofte til at støtte hinanden. For eksempel når det gælder internationale kandidaturer; vi støtter Sverige i forhold til FNs Sikkerhedsråd og vi satser på at støtten går den anden vej, når vi ønsker at kandidere i 2025.

Støtte til FN-kandidatur

- Lige nu kandiderer vi til en plads i FNs Menneskerettighedsråd fra 1919 til 1921. Også her søger vi nordisk støtte og samarbejde. Det samme gælder for nordiske ambassader rundt om i verden. I Berlin har vi oven i købet bygget et stort fælles hus. Vi har også fælles dagsordener på områder som miljø, klima og el-samarbejde.

Hvad kommer Brexit til at betyde for os?

- Meget. I hvert fald handelsmæssigt. Storbritannien er jo en stor samhandelspartner for os. Derfor rejser jeg meget rundt for at opdyrke nye partnerskaber.

Hvad med de baltiske lande? Uffe Ellemann-Jensen sagde for nylig her i NORDEN NU, at vi svigter dem. Hvad siger du?

- Tværtimod! Vi har endda frem-skudte tropper udstationeret i Baltikum for at beskytte dem mod russisk aggression. Desuden har vi i Norden jævnligt uformelle formøder med balterne, før vi mødes i den store EU-kreds. Det er højt værdsat i de baltiske lande.

Uffe Ellemann peger på, at de danske ambassader er en skygge af sig selv?

- Udenrigsministeriet og dermed også udenrigstjenesten har været under besparelser fra skiftende regeringer. Men jeg må tage udgangspunkt i de ressourcer, jeg har til rådighed. Det kan ikke være anderledes. Husk dog lige, at vi gennem forsvarsforliget har forøget indsatsen til internationale operationer med 50 pct. Men vi skal sandelig bygge videre på dét, som Uffe skabte, da der pludselig ikke længere var en mur imellem os, men bare Østersøen. Uffe skabte mange værdifulde og vedvarende forbindelser.

Sikkert gennem turbulens

Hvad vil du gerne huskes for?

- Jeg er udenrigsminister i en af de mest turbulente perioder i verdenshistorien. For fem-seks år siden troede vi, at der ville blive fred i Mellemøsten. Nu er der kaos – igen. Vi troede, at Rusland måske skulle være med i NATO. Vi kunne ikke forestille os hverken Brexit eller Trump. Nordkorea er stadig usikkert og Kina spiller en stadig større rolle.

- Det vigtigste for mig er at sikre, at vi kommer så godt igennem denne

turbulens som muligt, men også at vi sætter os spor. Vi må sige fra, når der ses stort på menneskerettigheder, som Rusland gør det i Ukraine. Eller når russerne bruger kemiske angreb som i Storbritannien eller når Assad bruger kemiske våben i Syrien.

Hvor er det nordiske samarbejde, når du vurderer dine hovedopgaver?

- Det nordiske samarbejde skal prioriteres højere. Det var noget af det første, jeg sagde, da jeg tiltrådte. Det ligger til mig at prioritere Norden – og vi har da heldigvis også en minister, som i særlig grad varetager det nordiske samarbejde.

Forretning og diplomati hånd i hånd

- Jeg vil ikke mindst prioritere det handelspolitiske samarbejde højere – samtidig med at vi forfægter de klassiske nordiske værdier om ligestilling og beskyttelse af minoriteter – og økonomisk diplomati.

Økonomisk diplomati?

- Ja, det er vigtigere end nogensinde, at hjælpe danske virksomheder med at nedbryde barrierer ude i verden og få adgang til nye markeder. Gennem eksport og flere udenlandske investeringer, skal vi skabe vækst og beskæftigelse her i Danmark. Danske virksomheders adgang til de globale markeder kan blive nemmere med et stærkt økonomisk diplomati i ryggen

Hvad kendetegner tonen, når I mødes på nordisk ministerplan?

- Når vi er sammen i Norden, taler vi lige ud af posen. Det gælder også for udenrigsministre. Vi sidder jo sammen om et meget mindre bord end i den store EU-kreds. Det nordiske er som et slags familieråd, hvor vi også synger nordiske sange sammen!

Resultater i det lange perspektiv

Bliver du nogensinde træt af bureaukrati, snak og endeløse møder?

- Jo, hvis jeg begår den fejl at forvente markante fremskridt fra møde til møde – for det sker sjældent. Man skal huske at se forløb, at betragte sagerne i et længere perspektiv – også udover min egen ministertid. Så viser det sig ofte, at vi kan handle med stor slagkraft, når sagerne har haft tid til at modnes og blive bearbejdet på både politiske og administrative niveauer. Og det behøver ikke at vare i årevis. Senest så vi den store koordinering om at udvise russiske diplomater. Vi har aldrig før udvist diplomater på grund af episoder i tredjelande. Eller se på vores engagement i Irak. Det er da handling, der batter noget, at 54 lande stort set har fjernet ISIS. Jo, når vi ser hen over et par år i stedet for et par måneder, så sker der rigtig meget.

Vi samarbejder tæt med russerne i Arktisk Råd, mens vi med den anden hånd vedtager sanktioner og udviser diplomater. Er det klogt?

- Ja, sådan er politik. De nordiske lande gør virkelig meget for at samarbejdsklimaet i Arktisk Råd ikke bliver konfliktfyldt. Det kan vi og Arktis ikke holde til. Og derfor går vi heller ikke til møderne i Arktisk Råd og spørger russerne, hvordan det går med implementering af Minsk-aftalen.

Ikke så bagvendt alligevel

- International politik kan godt virke irrationel, men der er oftest mere mening bag, end det umiddelbart ser ud til. Da USA, Frankrig og Storbritannien bombede Assads kemiske våbendepoter, forlød det, at nu kom vi op at slås med russerne. Men nej, der var forbindelseslinjer til russerne i forvejen.

- Det kan på samme måde virke bagvendt, at vi gennemfører sanktioner mod russerne og samtidig møder dem i konstruktive samtaler i Arktisk Råd. Men sådan er international politik – heldigvis. Det er sjældent alt eller intet, men oftest både og. Sådan har jeg det også – som mine forældre havde det – med Danmark i forhold til Norden og EU. Vi hører hjemme begge steder og derfor er vi også aktive spillere på begge baner, siger Samuelson. eø

Blå Bog – fra Liberal Alliances hjemmeside

Samuelson er udenrigsminister og partileder. Uddannet cand. scient. pol. og har tidligere arbejdet med døve- og hørehæmmede. Forfatter til to bøger om EU. Valgt til folketinget i 2001 og til Europa Parlamentet i 2004.

Arktisk Råd

Et mellemstatsligt forum, der beskæftiger sig med sager af fælles interesse for lande og befolkninger i Arktis. Rådet består af repræsentanter for de otte arktiske stater, Canada, Danmark herunder Grønland og Færøerne, Finland, Island, Norge, Rusland, Sverige og USA, samt de oprindelige folk repræsenteret ved seks interesseorganisationer. Arktisk Råd blev etableret i 1996 med ønsket om at udvide miljøsamarbejdet i Arktis. Der er især fokus på bæredygtig udvikling i bred forstand og beskyttelse af det arktiske miljø.

Anders Samuelson til nordisk udenrigsministermøde i april flankeret af, fra venstre, Guðlaugur Þór Þórðarson, Island, Ine Eriksen Søreide, Norge og Timo Soini, Finland. Foto: UM.

Historien fortolkes forskelligt i Norden

Af Lars Hovbakke Sørensen

Svenskekrigene. Velfærdsstaten. Man skulle tro, at vi i Norden var enige om, hvad disse ord dækker over. Men nej, fortolkningen afhænger af, hvor i Norden man bor, påpeger Lars Hovbakke Sørensen.

Mange af de samme begivenheder fortolkes på forskellig måde afhængig af, om man læser om dem i en dansk, en finsk, en islandsk, en norsk eller en svensk historiebog. Det afspejler, at der ofte er stor forskel på, hvordan vi opfatter vores fælles nordiske historie.

Tager man f.eks. den nordiske velfærdsstat, bliver man i mange svenske historiebøger præsenteret for en opfattelse af, at det var en svensk opfindelse, som udsprang af de idéer, som blandt andre Per Albin Hansson udviklede om 'folkhemmet' i slutningen af 1920'erne. Læser man derimod en norsk eller en dansk historiebog, vil man typisk få det indtryk, at den særlige velfærdsstatsmodel, vi har i Norden, i praksis blev kraftigt udviklet i hhv. Norge og Danmark allerede i tiden omkring 1. verdenskrig. Det kan godt være, at det var de svenske socialdemokrater, som opfandt de teoretiske begreber om den nordiske velfærdsstat ('folkhemmet' osv.), men i realiteten var det – ifølge de norske og danske historiebøger – ikke dem, der udviklede den først.

Forskellene mellem landene med hensyn til den dominerende fortolkning af den nordiske historie begrænser sig imidlertid ikke til en kamp om velfærdsstatens oprindelse. Tager man f.eks. et tema som svenskekrigene fylder det – med god grund – rigtig meget i de danske og norske historiebøger. Men i finske og svenske historiebøger bliver de typisk blot betragtet som en

lille del af de mange krige, som Sverige (med Finland) var involveret i op igennem 1500-, 1600- og 1700-tallet. Krigene i Baltikum og mod Rusland spillede – set fra et svensk og et finsk perspektiv – en mindst lige så stor rolle. Lige fra Freden i Teusina i 1595 over den svenske ekspansion i Rusland i løbet af 1600-tallet til Karl 12.'s store nederlag til russerne i Store Nordiske Krig (som sluttede endeligt i 1721 - tre år efter Karl 12.'s død) og de mange tabte krige til Rusland i de efterfølgende årtier, var det forholdet til Rusland, der var afgørende for udviklingen af det svenske og det finske samfund. For den politiske og økonomiske udvikling i Sverige og Finland og for udviklingen af den svenske og finske mentalitet, nationale identitet og selvforståelse.

Også det indbyrdes forhold mellem Danmark og Norge er et stort og vigtigt emne i Nordens historie, som generelt fortolkes forskelligt af historikerne. I mange år har der været en tendens til at norske historikere har ment, at de norske bønder i hele unionstiden 1380-1814 – og specielt efter 1536-37, hvor Norge blev lagt mere direkte ind under det danske styre – blev meget undertrykt og økonomisk udnyttet af de danske konger. Danske historikere har derimod haft en tendens til at mene, at det ikke var så slemt, som mange norske historikere har gjort det til.

Diskussionen fortsætter mellem historikerne den dag i dag, - og der er selvfølgelig også forskel-

lige opfattelser internt i Danmark og i Norge. Men generelt ser de fleste – danske såvel som norske – historikere ud til at være på vej til at nærme sig et kompromis: De norske bønder var vitterligt meget undertrykte og blev meget udnyttet økonomisk af de danske konger – men det gjorde de danske også!

Der er også uenighed om, hvordan man skal fortolke det for finnerne meget væsentlige spørgsmål om, hvornår en finsk national identitet opstod. Mange danske og svenske historikere samt svensk-sprogede historikere i Finland har tendens til at betone, hvordan en finsk national identitet først for alvor opstod efter, at Finland (efter knap 700 års samhørighed med Sverige) var blevet erobret af russerne i 1808 og formelt var blevet et selvstændigt storfyrstendømme (men reelt underlagt Rusland) i 1809. Ifølge disse historikere opstod den finske nationale identitet, fordi finnerne efter 1809 ikke længere havde lov til at være svenskere og ikke ønskede at være russere. Derfor opfandt de i løbet af 1800-tallet en helt ny måde at identificere sig på: de blev finner. Det kom i praksis til udtryk ved, at de i højere grad end tidligere benyttede finsk som sprog og gjorde meget ud af det særlige ved den finske kultur osv. Nogle af datidens store finske kulturpersonligheder valgte som et udtryk for den samme tendens at forfinke deres navne. Det gjaldt bl.a. en af Finlands mest berømte malere med det svenske navn Aksel Gallén,

De nordiske befolkninger er historisk filtret ind i hinanden, men dog ikke mere end at de enkelte landes historie tolkes meget forskelligt fra land til land. Detalje fra norsk stavkirke. Foto: Pixabay.

som begyndte at kalde sig Akseli Gallen-Kallela.

Andre historikere, ikke mindst mange af Finlands finsk-sprogede historikere, mener derimod, at den særlige finske nationale identitet i stort omfang eksisterede allerede inden landets adskillelse fra Sverige i 1808-1809. De mener at kunne finde mange tegn på, at finnerne opfattede sig som noget ganske særligt i forhold til de øvrige indbyggere i Sverige allerede i 1700-tallet. Nogle historikere mener endda, at en stærk, særlig finsk identitet går endnu længere tilbage. Til 1500- og 1600-tallet og måske endda helt til middelalderen.

Også forholdet mellem danskere og islændinge fortolkes forskelligt i historiebøgerne. Her er der – ligesom i historikernes diskussion om dannelsen af en finsk identitet – generelt en tendens til, at de islandske historikere mener, at en stærk islandsk national identitet opstod på et tidligere tidspunkt i løbet af 1800-tallet, end mange danske historikere mener. Desuden er der tilsyneladende en tendens til, at islandske historikere tilskriver Islands store kulturpersonligheder og politiske ledere i 1800-tallet en større rolle for udviklingen af den islandske nationale identitet, end danske historikere gør. De dan-

ske historikere forklarer i højere grad udviklingen af den islandske nationale bevægelse i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet som et udtryk for, at Island på dette tidspunkt undergik så store økonomiske, sociale og teknologiske forandringer (f.eks. moderniseringen af fiskeriet), at der nu var økonomisk basis for en større grad af selvstændighed i forhold til Danmark.

Der er også mange andre emner, som behandles og fortolkes forskelligt i de forskellige landes historiebøger. Men det her er nogle af de vigtigste.

Men hvordan kan man så få det store flertal af historikere væk fra i så høj grad stadig at betragte Nordens historie ud fra et snævert nationalt perspektiv? Svaret på dette spørgsmål er, hvis flere historikere ville hæve blikket ud over ikke blot deres eget lands – men også Nordens – snævre grænser og begynde at fortolke historien i et brede europæisk perspektiv. Undertegnede har selv forsøgt at gøre det i bogen 'En europæisk Danmarkshistorie. Fra oldtiden til i dag' (Gyldendal 2014). Og min erfaring fra bl.a. denne bog viser, at det er meget givende at forsøge at forklare de begivenheder og udviklinger, som finder sted i ens eget land, med de hændelser og udviklinger, som finder sted i andre europæiske lande. Lige fra ældre stenalder og helt frem til i dag har udviklingen i Norden i vid udstrækning været præget af den påvirkning, som har fundet sted udefra – fra andre dele af Europa. Hvis man f.eks. vil forklare, hvordan det kan være, at dronning Margrete 1. i 1397 kunne samle hele Norden i Kalmarunionen, kan man kun gøre dette, hvis man er opmærksom på, at der omkring det samme tidspunkt fandt en stor indre magtkamp sted mellem de tyske stater, som gjorde, at ingen af dem havde kræfter til at blande sig i, hvad der foregik i Norden. Det var med andre ord ikke kun fordi Margrete 1. var en dygtig politiker med store militærstrategiske evner, at det lykkedes hende at underlægge sig

Sverige (med Finland). Det var også, fordi de europæiske forudsætninger i denne periode var til stede, for at hun kunne gøre det.

Og sådan kan man tilsvarende sige med hensyn til mange andre begivenheder i Nordens historie. Det var næppe, fordi de danske konger generelt var mere ubegavede end de svenske, at Danmark tabte så mange krige til Sverige fra midten af 1600-tallet og frem. Det var snarere udtryk for, at de politiske og økonomiske muligheder, som var til stede på dette tidspunkt, var til større fordel for Sverige end for Danmark. F.eks. var Rusland i lange perioder svækket af interne magtkampe, som lagde vejen åben for en svensk ekspansion. Og de rigdomme, som svenskerne skaffede sig i den forbindelse, kunne så også bl.a. bruges som udgangspunkt for nye krige mod Danmark.

Den bedste måde, man kan komme de nationalt prægede fortolkninger af historien til livs på, er således at løfte blikket og se den nordiske historie i et større europæisk perspektiv.

Lars Hovbakke Sørensen er adjunkt, ph.d., Professionshøjskolen Absalon

ISLAND

FÆRØERNE

IRLAND

Medlem af rejsegarantifonden nr. 2195

Færøerne Rundt fra 9.995,-
6 dage / 5 nætter
Denne rundrejse på Færøerne er for dig, der ønsker at udforske de smukke øer ledsaget af en lokal dansktalende guide. Vi besøger alle de øer, der nås med bil og du er garanteret mange fantastiske natur- og kulturoplevelser.

B&P Travel står for kvalitetsrejsekoncepter og guidede temarejser, såsom vandreture, vulkanrejser og sportsrejser, samt firma- og studierejser!

Vi har overtaget Hekla Travel - Skandinavien's førende rejsebureau inden for rejser til Island, Færøerne & Irland for individuelle og grupper.

Vi tilbyder engageret personale med over 25 års erfaring, der står klar til at vejlede dig med din næste rejse.

Irske Eventyr fra 9.525,-
8 dage / 7 nætter
På denne rundrejse oplever du de største seværdigheder inkl. Nordirland. Vi rejser sammen med en engelsktalende guide for at få en ægte lokal stemning. Denne pakke kan købes med eller uden fly.

Islandsugen

8 dage / 7 nætter - Fly, hotel & 5 udflugter

En oplevelsesrig uge i Island

Vores meget populære Islandsuge har udgangspunkt i Reykjavik, hvor du bor alle 7 nætter. Vi har valgt de 5 vigtigste udflugter, men herudover kan du selv forme din rejse og sætte eget præg på din rejse. På denne måde oplever du de alle must-sees i Island og kombinerer det med de oplevelser du ellers ønsker at nyde.

Rejsen gennemføres hver torsdag i maj til september. Se hele dagsprogrammet på: www.bptravel.dk

Pris pr person fra 9.985,-

Turen kan bookes online på vores hjemmeside eller via telefon / e-mail. Oplyst venlist NN06.

Norsk nobelpristager med danske rødder

Danmark og Norge har mange bånd, der knytter os sammen. Et af de mere upåagtede er Sigrid Undset, som er født i Kalundborg af en dansk mor. Nanna Drejer har undersøgt nobelpristagerens danske arv.

Af Nanna Drejer

Sigrid Undset om danskerne:

- Danskerne har en kultur som er en enestående blanding af raffinement og utvungethed.

Det er måske ikke så kendt, at den norske forfatter og Nobelprismodtager Sigrid Undset (1882-1949) stammer fra Danmark. Men det var faktisk takket være Sigrid Undsets danske mor, Charlotte Gyth, at hun blev bekendt med den danske litteratur, hvilket kom til at præge Sigrid Undsets omfattende forfatterskab. Således vil læseren finde mangfoldige spor af dansk litteratur i Sigrid Undsets skønlitterære værker. F.eks. har Sigrid Undset gjort brug af danske folkeviser i sine middelalderromaner, og hun benytter sig af historier bygget over motiver fra danske sagn og fortællinger.

Sigrid Undset blev født i Kalundborg, som var hendes moders hjemby. Her kom hun til verden den 20. maj 1882 og blev døbt i byens fem-tårnede Vor Frue Kirke. De første par leveår boede Sigrid Undset og hendes forældre i Kalundborg hos morfaderen i dennes statelige Gyths Gård.

Familien ønskede Sigrid tilbage

Sigrid Undsets fader var norsk og stammede fra Trondheim og da Sigrid Undset var et par år gammel flyttede familien til Kristiania (Oslo), hvor faderen havde sit videnskabelige virke som arkæolog og dr. phil. ved Oldsagssamlingen. Familien havde fået endnu en lille pige i Kalundborg, og nummer tre kom til verden i

Vinter på Svalbard

Oplev det imponerende ø-rige med dansk rejseleder

Tag med på en rejse til det sidste stop før Nordpolen. På Svalbard vil du komme på dit livs arktiske eventyr og opleve fænomener, som kun findes i de alle nordligste arktiske områder. Oplev den fortryllende mørketid, måneskin, stjernehimlen og det dansende Nordlys. En rejse til Svalbard er en oplevelse for livet.

Afrejser i 2018 & 2019

Julerejsen - 3-7 dec. 2018

Tag med på en december-rejse til Svalbard og oplev den arktiske vinter og mørketid, hvor refleksveste og pandelamper er lige så vigtige som hue og vanter. Gå på opdagelse i Longyearbyens små butikker, som er et toldfrit område, og bliv inspireret til at købe julegaven med hjem.

Inkluderet i pakken:

- Fly t/r fra København
- 4 nt. på Radisson Blue inkl. morgenmad
- Transfer og sightseeingtur i Longyearbyen
- 3 udflugter - ølsmagning, Camp Barentz nordlysaften og hundeslædetur
- 1x frokost - 1x afskedsmiddag
- Dansk rejseleder

★ **Pris** kr. 9.950

Polarnatten - 21-25 jan. 2019

Den smukke og klare polarnat med sine mange blå nuancer på nattehimlen, viser Svalbard fra sin bedste side. Der er mørkt døgnet rundt, men det har også sin charme og ved klar himmel er der chance for at se himlens eget lysshow - Aurora Borealis også kaldet Nordlys.

Inkluderet i pakken:

- Fly t/r fra København
- 4 nt. på Radisson Blue inkl. morgenmad
- Transfer og sightseeingtur i Longyearbyen
- 3 udflugter - ølsmagning, Camp Barentz nordlysaften og hundeslædetur
- 1x frokost - 1x afskedsmiddag
- Dansk rejseleder

★ **Pris** kr. 9.950

Arktiske vinter - 18-22 feb. 2019

Det er februar, Svalbard gør klar til at lægge mørketiden bag sig, lyset vender langsomt tilbage. Der går stadig en rum tid før den arktiske vinter slipper sit tag i landskabet. Vinteraktiviteter og Nordlys står endnu i høj kurs. Lyset i denne tid mellem vinter og forår er helt fantastisk og skal opleves.

Inkluderet i pakken:

- Fly t/r fra København
- 4 nt. på Radisson Blue inkl. morgenmad
- Transfer og sightseeingtur i Longyearbyen
- 3 udflugter - ølsmagning, Camp Barentz nordlysaften og snescootersafari
- 1x frokost - 1x afskedsmiddag
- Dansk rejseleder

★ **Pris** kr. 10.950

Vi har begrænset antal pladser til rådighed. Prisen er pr. person i dobbeltværelse.

Sigrund Undsets hjem Bjerkebæk i Lillehammer er åbent for besøgende i sommerhalvåret. Læs mere på bjerkebek.no

Norge. Faderen døde da Sigrund blot var 11 år, og familien i Kalundborg tilbød nu at tage de to ældste børn til sig, hvilket moderen afslog. Hun ønskede ikke, at de tre søskende skulle skilles, men forblive i deres faders fædreland, og således gik det til, at Sigrund Undset blev norsk.

Men det blev til kærkomne ferier hos familien i Kalundborg: *"Min mor stundet altid hjem til Danmark, og for os børn var Kalundborg en eventyrverden"*, som Sigrund Undset skriver om sin fødeby, og om Danmark har hun nedfældet disse ord: *"Fremmede som besøger Danmark, synes gerne, at landet er en yndig idyl, danskerne er et letlevende, lykkeligt og venligt folk med fin sans for humor, - de er flinke forretningsmænd og håndværkere med en kultur som er en enestående blanding af raffinement og utvungethed"*.

Livet igennem havde Sigrund Undset stor veneration for sin fødeby og danske slægt, og i 1898 havde hun såmænd lavet en fin blyantstegning af Gyths Gård i Kalundborg. Hendes morfader var kancelliråd Peter An-

dreas Gyth, og om sommeren havde morfaderen ofte en omrejsende teatertrup boende på gården til stor morskab for Sigrund, hvis interesse for teater herved blev skærpet, thi hun havde en livlig fantasi.

Ti år på kontor

Sigrund Undset blev kontoruddannet, og det var nødvendigt, at hun fik job, så hun kunne supplere den sparsomme indtægt, familien havde efter faderens død. Sigrund Undset fik ansættelse i et ingeniørfirma i Kristiania i 1899 og i de ti år som kontordame voksede Sigrund Undsets forfattertalent. I 1907 debuterede hun som forfatter med romanen *Fru Marta Oulie*. I debutantgave forærede hendes moder hende St. St. Blichers smukke digtsamling fra 1838, 'Trækfuglene' – en naturkoncert med præludium og ouverture efterfulgt af 30 mageløse trækfugledigte. Dette værk satte spor hos den unge forfatterinde, og digtsamlingen blev en af hendes yndlingsbøger. Under 2. verdenskrig, hvor hun var i eksil i USA, udgav hun Blichers noveller på engelsk og skrev en længere indledning til bogen. Sigrund Undset

betegnede Blicher som en af verdenslitteraturens store fortællere.

Foruden Blicher læste Sigrund Undset bl.a. H.C. Andersen, Christian Winther og Adam Oehlenschläger. Det var nemlig gennem sin danske moder og ferieopholdene hos familien i Kalundborg, at Sigrund Undset tidligt stiftede bekendtskab med dansk litteratur og kulturhistorie. Hun kendte således 'Danmarks gamle Folkeviser' af den danske folkemindeforsker Svend Grundtvig. Dette værk betegnede hun senere som *den dejligste lyrik, jeg ved*.

Gud lønne Dem!

Endnu en dansk forfatter har sat sig spor hos Sigrund Undset, og det er Svendborgs litterære æresborger Johannes Jørgensen, der i 1896 var konverteret til katolicismen. Ligesom Johannes Jørgensen (1866-1956) søgte Sigrund Undset et holdepunkt i kristendommen, og det skulle også for hendes vedkommende blive katolicismen. Hun lod sig inspirere af katolske forfattere, og en af disse var altså Johannes Jørgensen. Da Johannes Jørgensen

fyldte 60 år skrev Sigrid Undset et rørende essay - en lille epistel - til digteren, og sluttede med denne gratulationshilsen: *"Derfor bliver min hilsen til Johannes Jørgensen paa hans sekstiaarsdag en tak og et ønske: "Gud lønne Dem!"*

Ligesom Selma Lagerlöf havde sit Mårbacka, havde Sigrid Undset også sit unikke forfatterhjem – Bjerkebæk i Lillehammer. Bjerkebæk var oprindeligt et bjælkehus fra Gudbrandsdalen, som Sigrid Undset boede til leje i. Men siden købte hun huset og udvidede stedet med endnu en norsk bjælkehytte fra Gudbrandsdalen. Sigrid Undset gav stedet navnet Bjerkebæk efter navnet på den 'norskeste norske nordmand', der optræder i et dansk syngespil af teatermanden Erik Bøgh. Dermed ville hun vise sin danske familie, at nok havde hun rødder i Danmark, men nu var hun altså norsk!

Sigrid Undset stod fast på sine nordiske og kristne værdier og vil blive husket for den ildhu hun lagde i sin ideologiske kamp mod nazismen under 2. verdenskrig og for sin kamp for et frit Norge. Sigrid Undset frygtede allerede i 1930'erne, at de kristne i Europa skulle blive reduceret til et mindretal, ligesom hun også frygtede påvirkningen fra Asien, bl.a. islam. Et sted skriver Sigrid Undset bl.a.: *"Jeg undervurderer ikke betydningen af digtning og litteratur – dér hører jeg selv hjemme – når det gælder at bevare og genskabe vor kristne kulturs værdier."*

Radiotalen om Kaj Munk

Grundet sine holdninger måtte Sigrid Undset forlade Bjerkebæk i 1940 og flygte til Amerika, hvor hun opholdt sig under 2. verdenskrig i Brooklyn, New York. Sigrid Undset holdt flere radiotaler i Amerika, der blev transmitteret til både Norge

og Danmark. Bl.a. holdt hun en særlig radiotale til Danmark i 1944 i anledning af tyskernes likvidering af digterpræsten Kaj Munk fra Vedersø. Under sit eksil i New York modtog Sigrid Undset budskabet om sin ældste søns død i kamp mod tyskerne i Gudbrandsdalen. Sigrid Undset var i 1912 blevet gift med den norske kunstmaler Anders Castus Svarstad, med hvem hun fik tre børn. Ægteskabet blev ikke lykkeligt, og det kom til skilsmisse i 1927.

Sigrid Undset er nok mest kendt for sine historiske romaner, især trilogien Kristin Lavransdatter, der førte til Nobelprisen i litteratur i 1928. Sigrid Undset har en gribende fortælleteknik krydret med psykologisk indsigt, socialt engagement og kristent menneskesyn.

Nanna Drejer er litteraturforsker.

Simon Faber

Nordisk kulturuge

Mød nordiske forfattere, kunstnere, musikere og smag det nordiske køkken

30. sep. - 6. okt.

Pris: 4.700 kr.

RØDDING HØJSKOLE

Norden står på et fjeld af værdifællesskaber. Vores velfærds- og demokrati-model har vakt opmærksomhed i verden. Det samme har nordisk litteratur, kunst, musik og film. Nordisk film og drama vinder internationale priser. Kurset sætter fokus på det hele. Mød bl.a. den islandske skuespiller Maria Árnadóttir, digter Søren Ulrik Thomsen, kunsthistoriker Grethe Bay. Musikforedrag om Cornelis Vreeswijk. I Flensborg møder vi tidl. minister for Slesvig-Holsten Anke Sporendonk og byens tidl. overborgmester Simon Faber.

Kursusværter: Anette Jensen og Aage Augustinus.

Arrangeret i samarbejde med Foreningen NORDEN.

Nordisk tradition for glas står ved en skillevej

På Glasmuseet Ebeltoft kan man i sommer opleve udstillingen 'Scandinavian Glass – Starting All Over', den største samlede præsentation af nordisk glas i de seneste 20 år.

Af Dan Mølgaard, museumsdirektør, Glasmuseet

Norden har i århundreder haft en stærk og levedygtig tradition for at fremstille og designe glas. En tradition der langt ud over regionens grænser er anerkendt og værdsat for et altid højt håndværksmæssigt niveau og rost for en æstetik, der øjensynligt har et særligt nordisk afmål, men elegant, touch.

Men netop i disse år gennemgår denne tradition store omvæltninger. De arbejds- og omkostningstunge processer, der er nødvendige når glasset skal forarbejdes og formes, har gjort det umådeligt svært at få forretning i at producere glas i Norden. De førhen så store og stolte glasværker er i vid udstrækning lukket, eller opleves nu blot som en skygge af sig selv. Ganske få har overlevet, men kæmper med et forbrugsmønster, hvor billigt produceret glas fra lavtlønsområder overstrømmer markedet.

Traditionen for glas har været særligt stærk i Finland og Sverige, hvor vilkårene for produktion af glas var optimale – de vidt udstrakte skove var tidligere en forudsætning for at skaffe brænde til glasovnene, der døgnet rundt må holdes 1100 grader varme. Og det er da også i disse to lande at antallet af glasværker skulle tælles i dusiner. I kontrast til dette kan den danske fortælling, med lidt god vilje, koges ned til fortællingen om Holmegaard Glasværk, der i virksomhedens levetid

enten udkonkurrerede eller opkøbte alle øvrige væsentlige glasværker, før man endeligt måtte dreje nøglen om i 2008 efter at have produceret glas uafbrudt i næsten 200 år. Norges bidrag til fortællingen er af mere historisk karakter – sidst man havde storskala glasproduktion i Norge, var da Danmark og Norge havde samme konge.

Forandringens vinde blæser kraftigt netop nu, men ret beset er udviklingen blot kulminationen på en omstillingsproces, der har fundet sted i de seneste 30-40 år. Hvor de store glasværker forsvinder, popper små glashytter op. Værksteder med et andet udgangspunkt og sigte end de store glasværker, der i sagens natur er/var egentlige produkti-

Fra 'Project Dynamic Transparencies' - et samarbejde mellem Mads Høbye, Henrik Svarrer Larsen og Peter Kuchinke - som netop nu kan opleves i udstillingen i Ebeltoft. Foto: Finn Manford.

onsenheder. Denne nye tradition med små værksteder drevet af frie kunstnere, der bevæger sig i krydsfeltet mellem kunsthåndværk, design og kunst, kaldes ofte Studieglassbevægelsen. Og i 2018 er det disse små værksteder, der ser ud til at skulle bære traditionen for glas i Norden videre.

Med dette som baggrund har tre nordiske fagmuseer, Glasmuseet Ebeltoft, Ebeltoft (Danmark), The Glass Factory, Boda (Sverige) og Suomen lasimuseo, Riihimäki (Finland) fundet sammen i et fælles udstillings- og udviklingsprojekt, der tager afsæt i situationen, som tegner sig netop nu. Det svenske og finske museum er begge placeret i stolte gamle glasværksbygninger, hvor produktionen tidligere har fundet sted og det er derfor naturligt at begge huser vægtige samlinger af landenes

Udstillingen kan ses frem til den 23. september. Den er støttet af Nordisk Kulturfond. Foto: Finn Manford

Som medlem af Foreningen NORDEN får du entré med 20 % rabat i udstillingsperioden. Klip blot dit navn ud af magasinet bagside og vis det på museet. Eller tag bladet med.

respektive glasdesignhistorie. Glasmuseet Ebeltoft derimod blev grundlagt for kun at fokusere på den moderne glaskunst og udviklingen, der ligger foran os. Fælles for de tre institutioner er selvsagt kærligheden til glasset. Men også en erkendelse af at vi med glasværkernes forsvinden mister noget værdifuldt. Dels en fortælling der har været identitetsbærende og derfor har kulturhistorisk værdi, og dels den viden der gennem århundreder er opbygget og indlejret i glasværkernes produktion og møjsommeligt er givet videre til nye generationer, der kunne anvende dem i bestræbelserne på at skabe stadigt tidssvarende produkter og designs.

Og særligt det sidste forekommer at være katastrofalt, idet vi som oftest her i Norden anfører, at det er viden og knowhow der er vores fremmeste ressource.

Skal vi bibeholde og videreudvikle denne viden er det derfor nødvendigt at have fokus på problematikken. Med projektet 'Scandinavian Glass - Starting All Over' søger institutionerne bag projektet at pege på, hvilke mulige veje glasset kan finde i tiden, der ligger umiddelbart foran os. Det har ikke været praktisk muligt at invitere alle professionelt udøvende glaskunstnere til at deltage, så udstillingen fokuserer på områder, hvor det synes, som om der er nyt og uopdaget land at betrede. Der hvor gamle teknikker omfortolkes og videreudvikles, der hvor nye teknikker inddrages og der hvor nye tendenser anes og synes. Alt sammen i et forsøg på at revitalisere og videreudvikle.

Som en del af projektet udveksles erfaringer og viden gennem workshops, der afholdes på de respektive institutioner. Udstillingen, der vises i Ebeltoft, har allerede tidligere været vist i både Boda og Riihimäki, og begge steder blev der sideløbende afholdt workshops med deltagelse af glaskunstnere på tværs af landegrænser. For de arrangerende institutioner er det et delmål at lægge fundamentet for et længerevarende samarbejde institutionerne imellem. Men endnu mere relevant er det at skabe et fungerende netværk blandt de udøvende kunstnere, da det er dem der i sidste ende skal bære håndværket videre.

Den almindelige museumsgæst kan selvsagt gå til udstillingen og projektet, som de går til alle andre museumsudstillinger. Det kræver et åbent og nysgerrigt sind – udstillingen kommer med mange nye bud på, hvad glas også kan være! Men ambitionen med projektet er som anført meget større end blot at vise glas. Ambitionen er at finde nye veje, der på relevant vis gør det muligt at beholde et hæderkronet håndværk i Norden.

Kæmpeløft af nordisk tv-drama

De fem nordiske public service-stationer er gået sammen om et nyt og stærkt udvidet dramasamarbejde, 'Nordic12'.

Aftalen betyder, at de nordiske brugere over det kommende år vil få adgang til 12 nyproducerede nordiske public service-dramaserier, der vil være tilgængelige i 12 måneder.

Efterhånden som dramaserierne bliver færdigproducerede, vil de i løbet af det efterfølgende års tid blive stillet til rådighed på public service-stationernes streamingtjenester, ligesom flere af serierne også vises på *flow-tv*.

Foreningen Nordens landsformand Mogens Jensen sad i panelet, da stationernes generaldirektører præsenterede 'Nordic12' i april. Han lagde vægt på, at dramasamarbejdet kan fungere, fordi vi alle besidder en nordisk identitet.

- Vi har utallige fælles træk og fælles værdier og vi har jo allerede hængt sammen i flere hundrede år, hvad enten det har været frivilligt eller ufrivilligt. Vi er søfarts- og handelsnationer med stort samkvem med naboerne. Vi har et enormt udviklet foreningsliv og historisk set stærke bonde- og arbejderbevægelser, vi har et tæt integreret arbejdsmarked og samlet set et velfærdssamfund med overskud til flotte musiske udtryk inden for folkesang og fællessang. Og så kan vi jo stort set forstå hinanden på tværs af landene. Jo, der er et stærkt fundament for dramasamarbejdet.

Den nye satsning kommer til at have sit primære fokus på de fem stationers streamingtjenester. Et meget naturligt skridt ifølge medieanalytiker og stifter af tv-konferencen

Copenhagen FutureTV, Claus Bülow Christensen.

- Der foregår jo nærmest en kultur-imperialistisk invasion fra HBO og Netflix, og det er helt oplagt for de nordiske kanaler, der minder meget om hinanden, at lave et mere offensivt samarbejde, siger han til Politiken.

og globalisering. Måske er vi på vej mod større regionalisering og her kan Norden komme til at spille en stor rolle, lød det fra Mordhorst. *eø*

Mogens Jensen diskuterer med publikum, da de fire nordiske generaldirektører præsenterede deres ambitiøse tv-dramasamarbejde. Foto: DR.

- Jeg er sikker på, at dramasamarbejdet vil blive taget vel imod. Befolkningerne er jo vilde med Norden og nordisk samarbejde, lød det fra Mogens Jensen, som mente at den stigende interesse hænger sammen med, at Europa på mange områder er i opløsning og FN er forvirret om egen rolle.

Han blev bakket op af lektor på CBS, Mads Mordhorst:

- På mange områder vender vi os hen imod det nationale. Det bliver interessant at se, om vi kan skabe et alternativ mellem nationalisme

Fakta: De tolv dramaserier i 2018/2019

Hjemmebane (Heimebane) - NRK
Blind Donna - YLE
Manners (Mannasiðir) - RÚV
Hooked - YLE
Liberty - DR
Herrens veje 2 - DR
De dagar som blommorna blommar - SVT
Sommaren 68 - SVT
Hjemmebane 2 /Heimebane 2 - NRK
Bedrag 3 - DR
Bonusfamilien 3 - SVT
Twin - NRK

Sammen skaber vi store rejseoplevelser

HVORFOR SKAL DU VÆLGE OURWORLD?

- ✓ Siden 2005 har vi haft den store fornøjelse at hjælpe gæster på rejser rundt i VERDEN
- ✓ Vi betragter det som et gedigent håndværk at arrangere jeres grupperejse med fokus på kulturelle oplevelser med et lille "tvist" af anderledes
- ✓ I vort nylige samarbejde med Foreningen NORDEN Struer og Gimsing Højskole, har vi arrangeret et personligt autentisk program til Færøerne 25. august 2018, hvor vi har 46 gæster med
- ✓ Foreningen NORDEN Holstebro skal til maj besøge Helsingfors samt vi arbejder med forespørgsler til Stockholm, Gotland, Ålandsøerne, Vilnius og Det Samiske Vintermarked i Lapland
- ✓ Vores årelange erfaring gør, vi har dygtige samarbejdspartnere, vi ved hvilke heste vi skal spille på samt vi har fødderne plantet solidt i den jyske muld
- ✓ Besøger gerne DIG, ligger landkortet på bordet og laver råskitsen sammen
- ✓ Begge har vi været ansat i branchen siden 1996 – vores motto er rejser med anstændighed, troværdighed og tillid

Christian Weis Jensen

tlf.: 97 42 50 40
cwj@ourworld.dk

Helle Krogh Dahl

tlf.: 97 42 50 40
hkd@ourworld.dk

OURWORLD

Tlf.: 97 42 50 40 | info@ourworld.dk | www.ourworld.dk

Mere vitalt end nogensinde

Ikke siden Kalmarunionen i 1300-tallet har det nordiske samarbejde været så vitalt, lød det fra formanden, da Foreningen NORDEN holdt repræsentantskabsmøde i Vejle den 26. maj.

- Hvis nogen tror, at det nordiske samarbejde er noget vissent og gråt og en saga blot, så tror man fejl, lød det fra landsformand Mogens Jensen, da han talte til dette års repræsentantskabsmøde i Foreningen NORDEN.

Han nævnte nogle få helt aktuelle begivenheder, som understreger samarbejdets vitalitet: Arktisk konstruktivt samarbejde – også med Rusland, nordiske energiministre som værter for globalt topmøde, for-svarssamarbejde intensiveret på en måde, man slet ikke ville have troet for få år siden og 700 repræsentanter samlet til Østersø-samarbejde i Estland. Mogens Jensen fortsatte:

- Norden og det nordiske samarbejde har ikke været mere vitalt siden

Kalmarunionen. På mødet med verdens energiministre i denne uge var den nordiske dagsorden at sikre stor opmærksomhed på FNs verdensmål og 2030-dagsordenen. En dagsorden, som de nordiske lande har haft stor indflydelse på udformningen af. Samtidig brugte de nordiske lande også lejligheden til at sikre endnu større opbakning bag Paris-aftalen om klimaet fra 2015, efter at den amerikanske præsident har trukket USA ud af aftalen.

- Også indadtil har det forgangne år budt på sejre. Vi har i årevis kæmpet for mere nordisk samarbejde på mediefronten. Og for nyligt kunne de nordiske public service-kanaler åbne op for et væsentligt styrket nordisk samarbejde i forbindelse med dramaproduktionerne.

Kritik af nedlæggelse af sprogundervisning

- Desværre er alting jo ikke rosenrødt. Lidt malurt skal der i bægeret. Og ugens dårlige nyhed er, at Københavns Universitet har besluttet at nedlægge undervisningen i oldislandsk, gammeldansk, moderne islandsk og færøsk, fordi fagene ikke lever op til et nyt krav om, at der skal være mindst 30 deltagere på et undervisningshold. De gamle islandske og nordiske håndskrifter risikerer også at blive flyttet fra Københavns Universitet. Det er en skandale! Jeg forstår godt restriktioner, når det gælder antal af studerende, men netop på dette felt har vi at gøre med vores egen kulturarv. Rødderne for vores samfund og os selv som nordboere, lød det fra landsformanden. - Den går ikke – det må blive en ommer!

Repræsentantskabet valgte i øvrigt dette stærke hold til at sidde i landsstyrelsen: Liv Holm Andersen (RV), Lars Barfoed (K), Line Barfod, Villum Christensen (LA), Bente Dahl, Christian Juhl (EL), Karen Klint, Turid Leirvoll (SF), Jacob Lund (S), Susanne Prip Madsen, Jan Erik Messmann (DF), Ulla Sandbæk (AL) og Flemming Thøgersen.

Nyvalgt til landsstyrelsen blev Erik Nielsen, Rødovres borgmester, indstillet af KL.

Tættere samarbejde: De nordiske statsministre besluttede sidst i maj et stærkere internet (5G), samordnet indkrævning af SU m.m., da de mødtes i svenske Örnsköldsvik. Foto: Victor Svedberg, Swedish Government Offices.

Norsk omelet

Suzanne Brøgger har rejst Norge tyndt og skrevet en bog om Norge og nordmænd.

Vi ligner hinanden så meget i Norden og derfor er det godt at spejle sig i hinanden, sagde Suzanne Brøgger til DR-programmet 'Skønlitteratur på P1' i maj, og erklærede, at der er en ny nordisk bevidsthed på vej – også blandt unge.

I Suzanne Brøggers nye bog 'Norsk omelet' kan vi spejle os i Norge. Med tilladelse fra forlaget Gyldendal bringer vi et uddrag fra bogen, der hedder:

En ko faldt ned fra himlen

Hvis man siger til en dansker, at man vil skrive en bog om Danmark, får man uvægerligt et ironisk blik til svar: At du gider! Men hvis man siger det til en norsker, at man vil skrive en bog om Norge, nikker den med 'stille alvor' – den alvor, som fik filosofen Ludwig Wittgenstein til at bygge sin hytte i det norske eksil med sine bare hænder. Da *Tractatus'* geni, Ludwig, meddelte Bertrand Russell, at han agtede at slå sig ned i det norske fjeld, blev Russell alvorligt forskrækket:

- Der er mørkt i Norge.
- Dagslys bryder jeg mig ikke om.
- Der er ingen at tale med.
- Glimrende! Jeg bryder mig ikke om at være omgivet af talende intellektuelle.
- Du må være gall!
- Gud bevare mig for at være normal!
- Du vil blive bønheort.

Wittgensteins søster ville hellere have haft en lykkelig bror end en helgen, „for med helgener ved man aldrig“ ...

Det var magiske dage i Solvorn på det gamle Walaker Hotel fra 1600-tallet, hvor det forlød, at en ko for nylig var faldet ned fra himlen med et brøl, ca. 500 meter ned, med fire øjenvidner, som troede, det var en traktor – og hvor en hytte, nemlig Wittgensteins, nu var i færd med at flyve tilbage over Sognefjorden, en af de længste fjorde i verden, lige så dyb, som bjergene er høje. Det var her i dette landskab, Wittgenstein slog sig ned, fordi han vidste, at „jeg måtte blive helt anderledes, end jeg var, hvis jeg skulle leve rigtigt“.

Hvis man konsulterer bogen om de et hundrede og fire mennesker, der har præget det tyvende århundrede, er ingen nordmænd nævnt. Men der er Wittgenstein, som flygtede i eksil til Norge og lærte sig norsk, omend bokmål, som han havde læst hos Ibsen, og som de lokale i Skjolden ikke rigtigt forstod. Nej, de forstod ham faktisk ikke, uomgængelig som han var. Og det var her, han ud-

viklede sine teorier om den menneskelige samtale som alfa og omega for al civilisation. Men hvis nogen listede på hans bjerg, rasede han over, at hans koncentration nu var ødelagt i flere uger. Han bandede og svovlede, hvilket faldt den kristensindede lokalbefolkning for brystet, selvom Wittgenstein bedyrede, at det var for at få djævelskaben ud af kroppen. Man forstod nok, at det var en fin mand, der kendte de fine, både i Scholden og i udlandet, men de kaldte ham for en „djupning“, som er en blanding af tosse og geni. Eller som folkeviddet vil det:

I sandhed en begavet mand. Alt, han siger, går over ens forstand.

På Wittgensteins tid gik konerne stadig med garnnøglet under armen, strikkende, ned ad grusvejen for at være på pletten, når skibet kom ind fra Bergen med nyheder og varer. Wittgenstein fik sit vand og brød hejset op på bjerget i en kurv på et tov gennem et trissesystem, han selv havde konstrueret. Teknisk snilde havde han, ligesom han var lidt af en arkitekt.

Jeg læser i min norske avis om en mand, der går i psykoterapi for at komme i kontakt med sine egne følelser. Og dét må man sige: I teknokratiets tidsalder, hvor mennesker i stigende grad bliver til robotter, er de menneskelige følelser og navnlig *sproget* for menneskelige følelser dyrebart, eksklusivt. Dækkende ord kan de færreste betale. Sportsfolk og grandprixvindere bliver evindeligt spurgt: „Hvad *føler* du lige nu?“ Men hele den menneskelige palet af følelser er efterhånden skrumpet ind til to kategorier, sur-glad, op- og nedtur. Smiley op, smiley ned. Det er aktiernes og sportens sprog, der har sat sig igennem i alle sfærer. Et ekstremt fattigt sprog.

Her har vi brug for en Wittgenstein. For han kom jo i sine undersøgelser frem til, at vi ikke engang kan være sikre på, hvordan en bestemt følelse opleves af et andet men-

neske. Der kommer samtalen ind som en mulighed. Der er ikke andet. Og for mig, der er på jagt efter den uddøende race af „originaler“ i denne vor teknokratiske verden, hvor ensretningen breder sig, er Wittgenstein – som ubestemmelig halv-homofil jøde, folkeskolelærer og portør under anden verdenskrig – en attraktiv „djupning“. Også de Wittgenstein-*afficionados*, der samlede sig dér på hotellet, var af det originale tilsnit. En ældre sprogmand kom ned fra bjerget, hvor han havde stået på ski samme dag, 40 kilometer med sin ældre bror på 75. En

anden havde skåret torskehoveder som barn på Lofoten – torsketunger nam nam – men oprettede nu traumecentre i Mellemøsten. Og så var der psykiateren, der sang og dansede somalierne i Norge væk fra omskæringens helvede. En yngre germanist, Elisabeth Beanca Halvorsen, havde skrevet om den østrigske forfatter Elfriede Jelinek, der jo foruden sin Nobelpris har været en stor succes i Norge med sit teaterstykke om, hvor Nora gik hen, da hun forsvandt. Måske drog hun til Zimbabwe. Norske Beanca har fra sin lejlighed i Wien skrevet et stykke om

Doris Lessing, der er blevet opført i Zimbabwe, hvor man viser stor interesse for Ibsen.

Det er mit indtryk, at dér, hvor Danmark halvhjertet forholder sig til Bruxelles – af ren nødvendighed – dér er Norge snarere – og mere helhjetet – forbundet med Centraleuropas bjerge, folkedragter og det kosmopolitiske Wien. Den unge kemiker Lene, af jødisk herkomst, var kommet for at sætte ord på sin familiehistorie, der altid havde været tys-tys. Derfor havde hendes mor været så glad for at læse mine bøger, sagde den unge kvinde, i fornemmelsen af, at jeg skrev lige modsat tys-tys. Og derfor havde Lenes morfar advaret sin datter imod min indflydelse.

Hjemme fandt jeg bogen *Wittgenstein's Vienna*, der udkom i 1973. I den grad gennemstreget. For det er jo fuldkommen rigtigt, som Knut Olav Åmås påpegede under seminaret, i 70'erne oplevede man en tilsvarende „kulturrevolution“, som vi kunne spejle i modernitetens gennembrud ved århundredeskiftet i Wien. Måske havde 1970'erne ikke alle de genier, der prægede Wien: Wittgenstein, Freud, Klimt, Schiele, Karl Kraus, Loos, Schönberg og Musil. Men vi havde Yves Klein, Niki de Saint Phalle, Herbert Marcuse, Ronald D. Laing og The Beatles. Tidsånden talte sit tydelige sprog: Den gamle verden var forbi. Det modernes indtog betød, som Pål Veiden så glimrende gjorde rede for, at man ikke længere behøver at sammenligne sig selv med traditionen eller fortiden, man sammenligner kun sig selv – med sig selv. Det er det moderne. Her og nu. Og det gik jo godt, så længe traditionen og fortiden fandtes som noget, man kunne afvise, tænker jeg. Men hvad sker der, når det moderne bliver enerådende, og man selv skal skabe sig selv? Hele tiden. Når der ikke længere er en tradition at gøre op med? Kun de færreste evner at sammenligne sig selv med sig selv. Derfor kommer man uvægerligt til at sammenligne sig med andre.

Deraf ensretningen.

Det er vel forskellen på dengang og nu. I dag er der ingen fortid at vende sig mod eller at se sig selv i forhold til – med mindre man selv opsøger den. Frivilligt, sådan som vi alle havde gjort de dage på Walaker Hotel. Jeg havde været nervøs for ikke at kunne forstå, hvad folk sagde på nynorsk. For det er lidt anstrengende at læse. For en dansker også lidt komisk og barnligt i stavemåden.

Men barnlig er jeg selv og tror måske, at det nynorske ligger på forkant i en ensretningens verden. Hvis der var 30 deltagere, der havde revet tre dage ud af kalenderen og var kommet til Wittgenstein-foredrag for at „tænke lange tanker“, og de alle havde deres egen dialekt, så hørte jeg over 30 forskellige sprog i de tre dage.

Og det er opløftende i en verden, hvor sprog – ligesom køn/race/religion – ligger højt på parameteret for diskrimination. Dér i Solvorn talte enhver med *sin* tunge.

Og jeg kunne godt forstå, hvad de sagde. For den ældre Wittgenstein har jo ret i, at sproget ikke er et logisk opbygget typehus, men en kinkelkroget middelalderbygning med sjove gesimser, svalegange, fuld af kaotiske krum-spring. Jeg hører ikke bare ordene i sig selv, men melodien, mimikken, tempo, stilleje og den lune underfundighed. Det bevægende ved Wittgenstein er for mig hans „nøgne sjæl“. At han er parat til livet igennem, minut for minut, at tænke forfra. Selv da han efter *Tractatus*, som han skriver forlægget til i Skjolden 1913-14, mener, at alle filosofiens problemer nu er løst, og han overvejede at blive bilmekaniker, men i stedet blev en håbløs folkeskolelærer i Wales, så opdager han lidt efter lidt, at det er helt irrelevant, om filosofiens problemer er løst.

For livet er der stadig. Uløst og uforløst, og ja, egentlig u l ø s e l i g t. Han opdager, hvor lidt der er opnået, når filosofiens formelle problemer er løst. Uanset hvor man flygter hen og forskanser sig, bliver livet ved med at banke på og kræve nye svar. Hans egne kom i form af *Filosofiske undersøgelser* 1936-37 – også skrevet i hytten. Engang havde han sagt, at hvad man ikke kan sige med sikkerhed, derom må man tie. *Tractatus'* gammeltestamentlige form i aksiomer havde fungeret som et bolværk mod metafysikkens gryende fascistiske kræfter. Wittgenstein gik et år i samme skole som Hitler. Og det paradoksale er, at det er her i „naturens katedral“, i de norske bjerges „stille alvor“, i ophøjet ensomhed, at Wittgenstein bliver klar over, at det er samtalen, sproget, vi er fælles om, der er vores grundlæggende virkelighed. Det er dén der grumsede samtale, fuld af fejl – høre-, tale- og huskefejl – misforståelser og irriterende afbrydelser, der er vores fælles fodfæste: „Det, jeg vil udtrykke, udtrykker jeg hele tiden bare halvvejs vellykket, ja, ikke engang det, måske bare en tiendedel.“ Wittgenstein udtrykte sig ikke i et akademisk universitetssprog. Kjartan Fløgstad beskriver Wittgenstein som „centrallyriker“ og „sprogmystiker“. Han fandt ikke, hvad han søgte, ved at trænge nedenunder overfladen, men ved at opholde sig ved hverdagens samtalsprog.

Jeg forestiller mig, at de tavse fjelde gav deres besyv med og dermed gjorde deres til, at Wittgenstein kom frem til samtalen som vores fælles virkelighed. Eller som Imre Kertész skriver: „Forandringen i mit liv var ikke professionel. Det var et øjeblik af dyb opvågnen.“ Man plejer at sige „dyb søvn“. Men for disse sjældne mennesker, „djuningerne“, er det opvågnen, der er dyb.

Da Wittgenstein døde 51 år gammel af prostatakraft, lod han sig døbe og fik den sidste olie. Og hvad angår de venner, han ikke fik set, sagde han: „Sig til dem, at jeg har haft et vidunderligt liv.“ Og hans liv lever videre. For nylig udgav litteraturforskeren Toril Moi *Revolution of the Ordinary* med Wittgenstein som inspiration, fordi han

satte hverdagssproget som en indgribende organisme i virkelighedens verden.

Sproget betragtes ikke længere som rent repræsentativt som hos en Saussure og alle strukturalisterne, men som en levende, organisk del af vores virkelighed. I et samfund, som bare vil have flere tal og data, bliver det livsnødvendigt, at vi forholder os til og udvikler vores opmærksomhed på, hvordan hverdagssproget bruges, som Toril Moi siger, og om det egentlig er dækkende for den virkelighed, vi lever i.

Det, jeg hæfter mig ved hos sprogmytikeren W., er, at for ham er skriften og søvnen ikke noget, man gør, men noget, der sker for mig af sig selv, hvis jeg lader det ske og ikke forhindrer det. Dét er det mirakuløse, vil de søvnløse og skriveblokerede nok hævde.

Den nordiske hemmelighed

Af Aage Augustinus

Hvad er det, vi har været gode til i Norden? Hvordan blev de nordiske landes succes skabt? Sådan spørges der indledningsvis i bogen 'The Nordic Secret – a European story of beauty and freedom', skrevet af den danske filosof og fremtidsforsker Lene Rachel Andersen og den svenske økonom og iværksætter Tomas Björkman.

Ja, hvordan gik det til, at Danmark, Norge og Sveriges overgang fra enevældige bondesamfund til demokratiske industrisamfund foregik så usædvanligt fredsom-

nordiske lande at etablere både sikkerhed og en høj grad af individuel frihed, stort set ingen korruption, velfungerende offentlige institutioner samt befolkninger, der

nelse som bl.a. N.F.S. Grundtvig og Kristen Kold var med til at tegne fra 1840'erne og som fra Danmark spredte sig til Norge og Sverige.

Filosof Lene Rachel Andersen og økonom Tomas Björkman. Foto: Forlaget Fri Tanke.

meligt som tilfældet var? Og i løbet af den proces kravlede landene fra bunden af den europæiske økonomi fra omkring 1860 til toppen i løbet af 1930'erne og har været velstående og progressive lige siden. Finland foretog en lignende rejse fra 1918 og 30 år frem. Hvorfor er det lykkedes de

gang på gang i diverse målinger rangerer som verdens lykkeligste og også topper, når det drejer sig om konkurrenceevne og bruttonationalprodukt pr. indbygger?

Hvordan lykkedes det? Som en af de væsentligste faktorer peger forfatterne på den folkelige dan-

Danmark er det første af de nordiske lande, der begynder at satse på folkeoplysning og dermed bevidstheden om et fælles ansvar for nationen i form af højskolerne. Forfatterne peger i den forbindelse på vigtigheden af Grundtvigs tiltro til bønderne – poetisk udtrykt i digtet 'Oplysning' fra 1839, hvor det indledende hedder:

*Er lyset for de lærde blot
til ret og galt at stave?
Nej, himlen under flere godt,
og lys er himlens gave,
og solen står med bonden op,
slet ikke med de lærde,
oplyser bedst fra tå til top,
hvem der er mest på færde.*

Tidligere var der ikke mange, der anså bønderne som en vigtig del af befolkningen. Heller ikke bønderne selv. Nu kom de på højskole, og det ændrede alt. Her erhvervede de unge mennesker sig ny viden om bl.a. videnskabelige landevinninger og nye landbrugsteknikker, men frem for alt blev de danskere. Bønderne blev aktive borgere. I takt med at bønderne kommer på højskole, opstår der et folkeligt ansvar for nationen. Herudaf voksede andelsbevægelsen og senere arbejderbevægelsen.

Der opereres i bogen med tre versioner af folkeoplysning. Folkeoplysning version 1.0 var højskolerne, andelsbevægelsen og aftenskolerne frem til omkring 2. verdenskrig.

Folkeoplysning version 2.0 kalder forfatterne kulturradikalismen fra 1930'erne, der udkrystalliserede sig i en politisk og kulturel frisindstradition indenfor en lang række områder: børneopdragelse, pædagogik, kultur- og seksualliv, arkitektur, design og byplanlægning. Denne strømning spredte sig til Norge og Sverige. Der var her ikke tale om en institutionaliseret folkeoplysning på samme måde som på højskolerne.

Siden 1849 har folkeoplysningen været et vigtigt, om ikke det vigtigste, redskab til overførsel af hverdagserfaring til overordnet politik – og omvendt. Her er det nye, det fremmede og ukendte blevet drøftet og afklaret. Derved undgik vi den dæmonisering, som følger af at vende ryggen til det ukendte og fremmede. Sådan er det ikke længere. Når afstanden mellem det politiske univers og den enkeltes hverdag bliver for stor, holder borgeren op med at være borger og bliver privatmenneske.

I dag er der brug for en folkeoplysning version 3.0, så vi kan tumle de nye udfordringer, som globaliseringen og digitaliseringen stiller os overfor. Det handler ikke kun om at kunne anvende de nye teknologier. Det handler også om, hvordan teknologierne påvirker vores liv. Hvordan kan vi opgradere vores kultur og os selv til den virkelighed, vi er ved at skabe?

Vores svar på nutidens udfordringer er et valg! Opgraderer vi vores forståelse, vores bevidsthed og vores samvittighed, så de matcher det, vi skaber, eller vil vi acceptere, at hovedparten af planetens mennesker bliver overhalet af en udvikling, som de overhovedet ikke har nogen indflydelse på? Vil vi tillade, at investorer, opfindere og igangsættere skaber en verden, hvor milliarder af mennesker ikke længere kan se formål eller mening?

Den nordiske erfaring viser, at vi i stedet for at fokusere på økonomien skal fokusere på folket og lade dem tage sig af økonomien, når de er klar til det. For at bringe dette anderledes perspektiv ind i det politiske, bliver vi nødt til at mindske antallet af traditionelle bureaukrater, de såkaldte djøfere, og erstatte dem med psykologer, lærere, filosoffer, antropologer og sociologer i ministerier, offentlig administration, tænketanke m.v. Vi mangler i høj grad folk, der kan udfordre det nuværende dominerende tankesæt.

THE NORDIC SECRET

A European story of beauty and freedom

LENE RACHEL ANDERSEN
& TOMAS BJÖRKMAN

fri tanke

'The Nordic Secret. A European story of beauty and freedom'.

Af Lene Rachel Andersen & Tomas Björkman.

Fri Tanke Förlag 2017.

'The Nordic Secret's ærinde er at fortælle en succesfuld historie om de nordiske landes fredelige overgang fra fattige, enevældige bondesamfund til velstående, velfungerende, demokratiske industrisamfund og samtidig tage hul på en nødvendig samtale om, hvor vi skal hen - et tankevækkende og væsentligt bud på danselse og folkeoplysning i en digitaliseret og globaliseret verden.

Aage Augustinus, cand. mag. i historie og religion, er medlem af Foreningen NORDENS forretningsudvalg, landsstyrelse og formand for afdelingen i Odder.

ISLANDSREJSER[®]

kvalitet • erfaring • passion • nærvær • tryghed

Din rejse til ISLAND skal selvfølgelig være i gode hænder!

ISLANDSREJSER er et helt igennem dansk- og danskejet rejsebureau, med kontor i Aarhus – drevet med stor kærlighed, passion, mange års erfaring og kendskab til Island.

Hvad kan vi hjælpe dig med?

KØR-SELV FERIE

MEST MULIGT
FOR PENGENE

Kør-selv ferie er en af vores absolut mest populære ferieformer – og det er ikke uden grund. Tag familien med på en skøn oplevelse for livet og oplev det smukke Island med den frihed bilen giver jer. Vi byder på forskellige spændende kør-selv-ferie-pakker – både dem der dækker hele øen rundt og dem der koncentrerer sig om et område af Island – noget for enhver smag og temperament.

Alle detaljer her: www.islandsrejser.dk/koer-selv

Der står en bil klar i lufthavnen - og vi har booket hoteller på ruten for jer - nemt og bekvemt!

Morgenmad er altid inkl. i prisen.

AKTIVITETER/DAGTURE

Aktiviteter i Island er noget der frister de fleste. Island er med sin egenartede natur et slaraffenland af spændende aktiviteter og dagture. Vi har et stort udvalg af nogle af de bedste og mest populære aktiviteter i Island. Disse kan fx bookes ifm jeres kør-selv ferie eller jeres hotelophold i Reykjavik.

- Ridetur • Hvalsafari
 - RiverRafting • ATV
 - Snescooter • SuperJeep
 - Dykning • Snorkling
 - Nordlysture • Hiking
 - Gletsjervandring
 - Laksefiskeri • Caving
 - Blue Lagoon...
- ...og meget mere!

Se hele udbuddet her: www.islandsrejser.dk/aktiviteter-i-island

Vores egne GRUPPEREJSER

VIDUNDERLIGE ISLAND

8 dages (dansk) guidet rundrejse

13. - 20. juli | 10. - 17. august

Kr. 18.795,- | kr. 17.995,-

Tag med på en dejlig grupperejse til Island på denne rundrejse i højsæsonen og oplev noget af det bedste Island har at byde på, i hænderne på vores særdeles kompetente og selvfølgelig dansktalende guide! Kvalitet vil for os altid være vigtigere end kvantitet, så i bor selvfølgelig på gode hoteller i en fin blanding af mellemklasse og komfort hele vejen rundt.

Se fotos og
alle detaljer
her

www.islandsrejser.dk/grupperejser

FOREDRAG/INFOMØDER

Book et foredrag om ISLAND!

Vi elsker at fortælle om det smukke land, understøttet af vores egne fotos og video. Vi kan bookes til at holde foredrag, fx i jeres forening, firma eller anden passende sammenhæng. Ring og hør nærmere om mulighederne.

Vi holder løbende foredrag/infomøder i Aarhus, København og Odense.

KONTAKT OS hvis du har spørgsmål

Det er oftest Mette der tager telefonen når du ringer. På kontoret er også Mia og Lars.
52 40 40 77 | mail@islandsrejser.dk

www.islandsrejser.dk

Baggrundsfoto: Lars Viberg - ISLANDSREJSER (Hengill-området)

Hvor er mit medlemskort?

Efter nogle års medlemskab af Foreningen Norden Danmark begyndte jeg at tænke på, at det kunne være rart med et medlemskort. Ligesom i Ældre Sagen eller i Foreningen Danske Ølentusiaster. Dels vil jeg gerne reklamere lidt blandt venner og bekendte, og dels kunne det være nyttigt, når man mødte ligesindede i Norden.

Og når vi så får et medlemskort i 2019 bliver det selvfølgelig med det særlige 100 års jubilæumslogo.

Og så skal medlemskortet bruges på samme måde som i andre foreninger. Vores forening skal skaffe aftaler om rabat, hvor det er muligt. Og særligt prioritet har steder,

som har et nordisk twist. Museer, ny nordisk mad, nordisk mode osv. Foreningen Norden skal også være en forening for os, der 'bruger' nordisk samarbejde!

Vi skal være en forening med fremgang i medlemstal og ikke det modsatte. Så vi må tage 'grødskeen' i den anden hånd, og skabe en organisation, der både arbejder for afskaffelse af geoblokking i Norden - som i den seneste melding fra de nordiske formænds møde - og udløser rabat på ny nordisk mad i den lokale cafe.

Venlig hilsen

Jørgen S. Søndergaard, næstformand Roskilde Lejre Kreds

Svar fra landskontoret:

Kære Jørgen

Din ide er god - om end ikke ny. Men et medlemskort til alle vores medlemmer vil koste et sted mellem 150.000 og 200.000 kr. at realisere, og vi har vurderet, at de penge kan bruges bedre andre steder til gavn og glæde for medlemmerne og det nordiske samarbejde.

Venligste hilsner

Peter Jon, generalsekretær

Højskole syder af nordisk kultur

I samarbejde med Foreningen NORDEN arrangerer Rødding Højskole for tredje år i træk Nordisk kulturuge fra den 30. september til den 6. oktober.

Kursisterne møder blandt andre Erik Fosnes Hansen, der i 1990 fik sit store gennembrud med den prisbelønnede roman, 'Salme ved rejsens slutning', og netop nu er aktuel med romanen 'Hummerliv'. Søren Ulrik Thomsen fortæller om sin seneste bog, 'En hårnål klemt inde bag panelet'.

Sangerinden Julie Berthelsen fortæller om sin grønlandske barndom og ungdom, den norske film: 'Kongens valg' vises og diskuteres og professor Gert Tinggaard Svendsen vil på baggrund af sin forskning fortælle om 'Tillid - den nordisk X-factor'.

Musikalsk lægges særlig vægt på Cornelis Vreeswijk, og der vil være masser af højskolesang.

Kurset byder på en heldagstur til Nordens sydgrænse, Sydslesvig, hvor der i Flensborg er møde med byens tidligere overborgmester, Simon Faber, som vil fortælle om arrangementerne i forbindelse med 100 året for Sønderjyllands genforening med Danmark, som markeres i 2020 med en række arrangementer. Der er også møde med tidligere kultur-, justits- og Europaminister Anke Spoorendonk, der i dag er formand for Foreningen NORDEN i Sydslesvig.

Maria Arnadottir og Dorthe Futtrup vil fortælle om nordiske skæbner. Desuden vil der være foredrag om Edvard Munch, Jon Fosse, Per Olov Enquist m.fl.

Kokken Anita Kajhøj Ibsen vil igen i år fortælle om det nye nordiske køkken og hun vil i samarbejde med Rødding Højskoles køkken kreere den afsluttende festmiddag.

rshskole.dk/korte_kurser

Elever fra mindretalsskoler tager på nordisk rundrejse

Af Eva Ritter

"Hvad er Norden så?", spørger skuespiller Helena Berglund efter forestillingen 'Norden Rundt'. Hvorpå hendes partner Anna Kruse svarer: "Jamen, det er jo dig. Og mig, og..." hun vender hun sig om til publikummet "...dig, og dig. Og også dig. Det er vi jo alle sammen!"

Publikum var elever fra 4.-6. klasser fra det danske og tyske mindretal i Sønderjylland og Sydslesvig, som en formiddag blev taget med på en musikalsk rundrejse gennem

alle nordiske lande. De fik historier, musik og oplevelser fra alle landene og smagsprøver på de forskellige nordiske sprog.

Det var 'Nordisk Info Sønderjylland/Sydslesvig', som havde inviteret til projektet 'Nordiske Naboer'. Projektet havde til formål at formidle kendskab til de nordiske lande til mindretallenes elever og spørge ind til deres forhold til Norden – uanset om de som dansk mindretal bor i Tyskland eller som tysk mindretal i Danmark.

Norden rundt på et par timer

Rejsen startede ved Ålands over 6.000 øer, hvor gamle Hjalmer var postbud indtil der kom for mange turister. Eleverne lærte, hvorfor finner går i sauna. De talte får på færøsk og mødte islandske alfer. De hørte historien om 'De tre Bukke Bruse' på norsk og bidrog selv med norske fraser. De så en uhyggelig grønlandsk troldkvinde, kunne lytte til svensk trækspilmusik og kom til sidst hjem til dansk hygge.

Efter forestillingen fulgte en workshop. Her var det eleverne selv, som med bevægelse og enkelte iscenesættelser tog stilling til spørgsmål som: Hvor meget føler du dig som del af Norden? Hvad er typisk for de nordiske lande? I hvor mange nordiske lande har du været? Hvilket nordisk land ville du helst rejse til næste gang? Eleverne fik også at vide, at Norge er det land, hvor man spiser mest pizza. At man taler svensk på Ålandsøerne og at Åland har sit eget flag, selvom det er en del af Finland. Og hvor mange øer Færøerne består af.

Gæt et land!

Der blev arbejdet i blandede grupper med elever fra begge skoler. Efter en opvarmningsfase, hvor eleverne lærte at danne skulpturer og billeder ved hjælp af deres kroppe, skulle de som afslutning vise to typiske billeder for det nordiske land, som de havde fået tildelt. Deres kammerater måtte gætte, hvilket land det var. Det blev til hundeslædeture, sejlture, lego-klodser, vulkanudbrud og meget

Eleverne viser 'billeder' af et nordisk lande. Man må selv gætte sig til hvilket.

Foto: Eva Ritter, NISS

mere. Som sidste opgave fik de lært at synge 'Mester Jakob' på alle nordiske sprog – i hvert fald med en linje fra hvert sprog.

Afslutningsvis spurgte Helena og Anna igen, hvor meget eleverne nu, efter workshoppen, følte sig som del af Norden. Det var typisk således, at deres vurdering havde ændret sig til fordel for deres relation til de nordiske lande. Det viste sig, at deres viden om Norden til dels havde været meget begrænset. Selv lærerne var ikke altid sikre på, hvilket flag der tilhører hvilket land. Der blev også givet udtryk for en interesse i at lære sig et andet nordisk sprog. Her var det svensk, som var mest populært blandt eleverne.

Formidlingen af fakta, viden og kendskab til de nordiske lande skete med en kunstnerisk og legende tilgang, som Helena Berglund og Anna Kruse fra 'Kompagni Kalas' arbejder med. Det har været med til at vække interesse for de nordiske lande og åbne øjnene op for naboerne nordpå.

I sit arbejde vil 'Nordisk Info' også fremover satse på projekter, som involverer børn og unge i projekter om Norden, både regionalt i Sønderjylland og Sydslesvig og i samarbejde med partnere i andre nordiske lande.

160 børn fik Norden under huden

'Nordiske Naboer' blev gennemført 12 gange i løbet af efteråret 2017 og foråret 2018. I alt blev det til rundt regnet 160 elever, som på en skoledag fik mulighed for at lære noget om Norden og ikke mindst at lære hinanden at kende på tværs af mindretallene. Eleverne mødtes enten på Bov Bibliotek eller på Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig i Flensborg, som begge var partnere i projektet sammen med Dansk Skoleforening for Sydslesvig og Deutscher Schul- und Sprachverein. 'Nordisk Info' havde fået midler til projektet 'Nordiske Naboer' fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Slesvigsk Samfunds Fond, Fabrikant Mads Clausens Fond og De Piper Backhauske Legater.

Eva Ritter er leder af Nordisk Info Sønderjylland/Sydslesvig

Skuespillerne Anna Kruse og Helena Berglund opfører 'De tre Bukkebruse', det norske folkeeventyr, der første gang blev udgivet i 1840.

Foto: Eva Ritter.

Öresound - ny musikalsk bro mellem Danmark og Sverige

Vi er musikalske nabolande, men har meget at lære af hinanden. Spillesteder i Helsingør og Helsingborg starter nyt nordisk samarbejde.

Af Kristian Bach Petersen

Der er kun 20 minutter imellem dem med færge og historisk set har skibe ikke kunnet snige sig forbi de to tvillinge-byer Helsingør og Helsingborg uden at skulle slippe Öresundstold. I år er det dog et andet og mere fredeligt samarbejde, der er søsat mellem de to byer, der udveksler danske og svenske rock-navne af højeste kaliber.

Projektet hedder Öresound og byder på musik på begge sider af Sundet

Den ukendte baghave

Öresound er et samarbejde mellem spillestedet The Tivoli i Helsingborg og Kulturværftet & Toldkammeret i Helsingør og formålet er at skabe et netværk mellem den rytmiske musik i de nordiske lande og at dyrke og understøtte samarbejder og begivenheder.

Om projektet fortæller musikredaktør på Kulturværftet & Toldkammeret, Rasmus Schrøder:

- Fordi vi arbejder i samme branche, mødte jeg jævnligt Hasse (Jönsson, fra The Tivoli) og når vi talte sammen, blev vi forbavsede over, hvor lidt vi kender til musikscenerne i vores respektive lande. Hasse kunne afholde en koncert for 10.000 mennesker, og når han nævnte kunstneren, havde jeg aldrig hørt om vedkommende. Det er jo helt skørt.

Hasse Jönsson supplerer:

- I Sverige har vi været gode til at eksportere 'store' navne til Danmark, solokunstnere som Lisa Nilsson, Lisa Ekdahl og Veronica Maggio, men der er et kæmpe uudforsket potentiale. Det skal Öresound åbne op for.

Kickstart med et brag

Og Öresound startede ud med et brag. Den svenske eksport består af Mando Diao, der spillede på

Kulturværftet i Helsingør i april. Den anden vej sendte Danmark Jesper Binzer og Jonah Blacksmith.

Det er ambitionen, at der hvert år skal være 6-8 koncerter i Öresound-regi i begge lande og at det både skal involvere etablerede navne og bands fra de danske og svenske musikalske vækstlag.

- Vores håb er, at Öresound kan komme til at fungere som et brohoved mellem de to landes musikscener. Et lille stykke hjemmebane i det andet land, hvor man kan få en fod indenfor og prøve kræfter med nabolandets publikum. På den måde håber vi også at kunne motivere nogle flere bands og deres managements til at gå efter at lave koncerter i de andre nordiske lande, fremfor at køre udenom og kun sigte efter Tyskland, England eller USA. Der er masser at komme efter, siger Rasmus Schrøder.

Artiklen har været bragt i musikmagasinet Soundvenue.

Nok sejler færgerne stadig i pendulfart mellem Helsingborg og Helsingør, men med Öresound er også den mentale bro styrket – ikke mindst blandt unge musikelskere.

Foto: norden.org.

